

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SÖZLÜ ANLATIM DERSİNE VE SÖZLÜ ANLATIMA YÖNELİK TUTUMLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Doç. Dr. Adem İŞCAN

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, adem.iscan@gop.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Beytullah KARAGÖZ

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, beytullah.karagoz@gop.edu.tr

Mete ALMALI

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, mete58003@gmail.com

ÖZ

Türkçede sözlü ve yazılı olmak üzere iki temel anlatım biçimi vardır. Kaynak ve alıcı arasında ki büyüklü sistemde temel olan, anlatılmak istenen iletiyi doğru bir şekilde aktarmaktır. Bu anlaşma türünü etkileyen birçok etken vardır. Kişilerin konuşmaya olan bakış açıları da bu etkenlerden bir tanesidir. Bu çalışma da öğretmen adaylarının Sözlü Anlatım dersine ve sözlü anlatıma olan tutumları saptanmaya çalışılmıştır. Çalışma grubu Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde öğrenim gören 326 öğretmen adayından oluşmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Yelok & Sallabaş'ın (2009) "Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutum Ölçeği" uygulanmıştır. Bölüm, cinsiyet, mezun olunan lise türü, anne baba eğitim durumları, kitap okuma, süreli yayın takibi, televizyon izleme, internet kullanımı gibi değişkenlerinin sonuçları ölçülmeye çalışılmıştır. Çalışmada adayların sözlü anlatıma yönelik olumlu tutum geliştirdikleri saptanmıştır. Analiz sonucunda Sözlü Anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik tutumlarda öğrenim görülen bölüm açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sözlü anlatım, tutum, konuşma eğitimi

A STUDY ON THE ATTITUDES OF TEACHER CANDIDATES TOWARDS VERBAL LECTURE COURSE AND VERBAL LECTURE

ABSTRACT

There are two basic forms of expression in Turkish, which are oral and written expression. The essential element in this magical system between the source and the receiver is to convey the desired message properly. There are many factors that affect this communication type. People's attitudes towards speaking is also one of these factors. In this study, the major purpose is to determine the attitudes of the teacher candidates to Verbal Expression course and verbal expression. The study group consists of 326 teacher candidates from Gaziosmanpaşa University. Yelok & Sallabaş (2009) "An Attitude Scale towards Verbal Expression Course and Verbal Expression" was applied as a data collection tool in the study. The results of the variables such as department, gender, graduated high school type, educational status of parents, reading books, watching TV, watching television, using internet were tried to be examined. It has been determined that the candidates have developed a positive attitude towards verbal expression in this study. As a result of the analysis, it has been found that there is a meaningful difference between the attitudes in terms of the departments of the students towards Verbal Expression course and attitudes towards verbal expression.

Key Words: Verbal Expression, attitude, teaching speaking

1.GİRİŞ

Dil bir milleti oluşturan ana etkenlerden bir tanesidir. Ergin'e göre dil doğal, canlı, aynı zamanda gizli bir antlaşmalar sistemidir. Aksan ise dili, ses ve anlam yönünden ortaklıklar taşıyan çok yönlü ve gelişmiş bir dizge olarak tanımlamaktadır. Özbay'da dili, sözlü iletişim vasıtası olarak tanımlamıştır (Ergin, 1999; Aksan, 2000; Özbay, 2004). Yaşamak ve yaşatmak için dil -dolayısıyla iletişim- insanın temel aracıdır. Geçmişten edinilen birikimleri geleceğe aktarmanın yolu dilin gelişim süreci ile koşut seyretmektedir. Kültür aktarımı yazılı ve sözlü iletişim yolları ile gerçekleştirilir. Bu nedenle bir milletin güçlü temeller üzerinde yükselbilmesi için dil yaşamsal bir görev üstlenir.

Konu hakkında Ercilasun'nun şu sözlerine kulak vermek yerinde olacaktır:

“Dil sayesinde hem fert çevreyi anlamaya başladığı andan itibaren kendini aynı toplum içinde hissetmekte, hem de toplum diğer toplumlardan farklı olduğunu idrak etmektedir. Böylece dil, ferdi içinde bulunduğu toplumun parçası haline getirirken toplumu da başka toplumlardan ayırarak millet haline getirir. Tabii ki dil yanında her millet için ayrı ayrı ve farklı oranlarda başka unsurlarda bu oluşumu sağlar. Ancak birçok araştırmacıya göre milleti oluşturan en önemli unsur dildir” (Ercilasun, 2000).

İnsanoğlu dünyaya adımını attığı andan itibaren kendisini etrafındaki insanlarla ve doğayla iletişime geçmeye mecbur hissetmiştir. Bu ihtiyaç doğrultusunda kazanılan ilk beceri olan dinlemenin ardından konuşma becerisini kullanıp hayatı tanımaya çalışmıştır.

“İletişim (communication) kavramı, kaynağını Latince “comminus” kelimesinden almaktadır. “Comminus” kavramı, kökende “common”(ortak) anlamına gelen kelimeyi barındırır. Buna göre insanlar arasında iletişim kurulabilmesi için ortak anlamlı sembol ve kavramların bulunması gerekmektedir” (Temizyürek, Erdem, & Temizkan, 2016, s. 2). Bu sembol ve kavramlardan yola çıkan İşcan (2015) iletişimi, mesajların kodlanarak bir kanal aracılığıyla kaynaktan hedefe aktarılması olarak açıklamış; bu iletişimden geribildirim hedeflendiğinde göndericinin başat kaynak, hedeflenmediğinde ise sonat kaynak olacağını belirterek iletişim sürecini formüle eder.

Konuşma

Konuşma, duygu ve düşüncelerin sözlere aktarılması, zihinsel yapı, süreç ve işlemlerin açığa kavuşturulması olarak açıklanmaktadır. İnsanlar konuşma yoluyla düşündüklerini, hissettiklerini ifade etmekte, zihinsel yapısını ve görünümünü açıklığa kavuşturmaktadır. Konuşma zihinde başlayan ve sözlere doğru uzanan bir süreci kapsamaktadır (Güneş, 2014). Özbay'ın ifadeleriyle konuşma, bir duygu düşünce alışverişi olup bireyler arasındaki yaşantıların paylaşılma sürecidir. Sevim ve Gedik ise konuşmanın tanımını duygu, düşünce, hayal ve isteklerin sözlü olarak ifade edilmesi ile zihinde tasarlanan bir konunun söz aracılığıyla alıcıya aktarılması şeklinde ifade etmişlerdir. Son olarak konuşmanın özelliklerine geçmeden evvel Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe Sözlüğü'nde “konuşma” maddesinde neler yazdığına göz atmakta fayda var.

1. isim Konuşmak işi
2. Görüşme, danışma, müzakere
3. Dinleyicilere bilim, sanat, edebiyat vb. konularda bilgi vermek için yapılan söyleşi, konferans (TDK, 2006).

Söz konusu tanım da göz önüne alındığında kişinin yaşamda kendisini ifade etmesine en fazla yardım sağlayan beceri konuşmadır. Konuşma, yazma becerisiyle karşılaştırıldığında çok daha hızlı ve pratiktir. Soru sorma, duygu ve düşünce sunma, tepki gösterme vb. pek çok etkinliği gerçekleştirirken konuşma becerisi kullanılmaktadır. Konuşma edimini gerçekleştirmek için herhangi bir materyale ihtiyaç duyulmaması ve fiziksel açıdan tam olan herkesin bu beceriyi kullanabilir olması iletişim kurmada konuşmayı ilk sıraya taşımaktadır. Bu bakımdan kaynak ile hedef arasında kusursuz bir kanal ve ortaklık olmak zorunluluğu bulunmaktadır.

İfade etmek gerekir ki en temel beceri konuşmadır. İnsanın başarısını, iş, eğitim ve özel hayatında büyük ölçüde etkileyen, yönlendiren faaliyet, bireyler ve birey-toplum arasında cereyan eden sözlü iletişim olarak adlandırabileceğimiz konuşmadır. İletişim ne kadar etkili, düzenli ve açık olursa aynı oranda başarı sağlanır. Başarılı iletişimin anahtarı ise güzel konuşma, anlaşılır olma ve sesi etkili kullanmadır (Kurudayıoğlu, 2003, s. 288).

Demirel konuşmanın temel nitelikleriyle ilişkili olarak şu belirlemelerde bulunur:

1- Konuşmanın fiziksel niteliği: Konuşma ses dalgalarının boşlukta yayılması ile gerçekleşen bir süreçtir.

2- Konuşmanın fizyolojik niteliği: Konuşma, insanda var olan beyin, sinir sistemi, akciğerler, ses telleri, küçük dil, büyük dil, damak, dudak ve dişler gibi organların dengeli bir uyum içinde is birliğiyle gerçekleşen bir süreçtir.

3- Konuşmanın psikolojik niteliği: Anlam bilimine (semantik) göre insanlar kavramların kendileri üzerinde değil o kavramlara ilişkin deneyimleri üzerinde düşünüp konuşmaktadır. Bu bakımdan konuşulunca dış dünyanın kendisi üzerine değil doğrudan doğruya dış dünyaya ilişkin tepkiler üzerine konuşulmuş olmaktadır.

4- Konuşmanın toplumsal niteliği: Konuşma, toplumsal hayatın bir ürünüdür. İnsanlar topluluk halinde yaşamaya başladıkları andan itibaren iletişim kurma ihtiyacı hissetmişlerdir. Konuşma, iletişim ihtiyacının sesli olarak giderilmesidir (Demirel, 1999, s. 40).

Bu unsurlar ele alındığında konuşma becerisi birçok unsur üzerinden değerlendirilmelidir. Yaşanılan çevre, sağlık durumu, yaşam tarzı vb. pekçok etken insanların becerilerinin şekillenmesinde etkili olmaktadır. Çocuk yaşta verilmeye başlayan ana dil eğitimi becerilerin kazanılmasında önemlidir. İnsanlar, doğuştan gelen bir konuşma yeteneğiyle dünyaya gözlerini açarlar. “Konuşma yeteneği doğuştan gelir fakat kişinin düzgün ve doğru konuşabilmesi okul hayatında alacağı konuşma eğitimine bağlıdır. Eğitim kurumlarındaki konuşma derslerinin genel amacı, öğrencilere duygu, düşünce, gözlem, hayal ve isteklerini dil kurallarına uygun ve etkili biçimde anlatma becerisi kazandırmaktır” (Özbay, 2005, s.125). Özbay’ın ifadeleri göz önünde bulundurulduğunda farklı sosyokültürel ortamlardan gelen öğrencilerin okul çatısı altında temel bir eğitime tabi tutulup genelgeçer bir dil seviyesine ulaşmaları gerekmektedir. Öğrencilerin sözlü iletişim becerilerini güçlendirmeleri için ortak dile erişilmesi zorunlu bir koşuldur.

Ergin ortak dil konusunu şu şekilde ele almıştır:

“Her bölgenin çocukları Türkçeyi önce mahallî konuşma dili ile öğrenir. Sonra herkes okullarda herkes mahallî dilini ve telâffuzunu bırakıp müşterek edebî dil, memleket dilini kullanma yoluna gider. Yazı dili, edebî dil, kültür dili her yeri birleştiren umumî memleket ve millet dilidir. Okullarda en başta Türk dili derslerinin bir vazifesi de işte çocuklarımızın mahallî dilden müşterek umumî dile geçmesine yardımcı olmaktır” (Ergin, 1993).

Konuşma Eğitimi

“Ana dilini iyi bir şekilde öğrenmek ve gerektiği gibi kullanmak insan yaşamı için son derece önemli ve gereklidir. Anlama ve anlatma yeteneğini geliştirmiş bir kimse bütün öğrenimi boyunca, hatta iş ve meslek yaşamında da başarılı olur” (Arıcı, 2005, s. 52). Ana dilini öğrenmek ve etkili bir şekilde kullanmak kişilerin karşılaştıkları sorunlar karşısında güçlü durmasını sağlayacaktır. Sever (2011) ise dil öğretimini bir bütün olarak ele alarak, dil öğretimin öğrenciyi her yönüyle (bilişsel, duyuşsal, psiko motor) geliştirmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Günümüzde devam eden eğitim çalışmaları Türkçe öğretimi açısından düşünüldüğünde dinamik bir yol izlemektedir. Öyle ki Türkçe Öğretim Programında son olarak 2015 yılının Ağustos ayında değişikliğe gidilmiş ve kademeli olarak uygulamaya konulmaya başlanmıştır.

2015 Türkçe öğretim programında konuşma; dinleme eğitimi ile birlikte “sözlü iletişim” adıyla tek bir çatı altında toplanmıştır. Programda sözlü iletişimin bir boyutu olarak konuşma ve konuşma eğitiminin amacı şu şekilde tanımlanmıştır:

“Konuşma; bireyin sosyal hayatında iletişim kurmasını, bilgi ve birikimlerini paylaşmasını, duygu, düşünce, hayal ve gözlemlerini ifade etmesini sağlar. Programda, konuşma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin, Türkçenin estetik zevkine vararak ve zengin söz varlığından faydalanarak kendilerini doğru ve rahat ifade edebilmeleri, sosyal hayatta karşılaşacakları sorunları konuşarak çözebilmeleri, yorumlayıp değerlendirebilmeleri amaçlanmaktadır” (MEB, 2015, s. 6).

Programda sözlü iletişim başlığı altında sıralanan hedeflere ulaşmak için “kazanım”lara yer verilir. Programda sözlü iletişim öğrenme alanındaki kazanımlardan şu şekilde bahsedilmiştir:

“Ortaokul sözlü iletişim öğrenme alanındaki kazanımlar, ilk dört sınıf kazanımları ile amaçlanan becerilerin geliştirilerek devam ettirilmesi yanında bazı yeni becerilerin de kazandırılmasını amaçlamaktadır. Sözlü iletişim öğrenme alanında 5-8. sınıflarda kademeli şekilde artan bir nitelikte öğrencilerden daha formel konuşma ve sunum yapmaları beklenmektedir. Ortaokul düzeyinde konuşma veya sunum; bir hazırlık yapmayı, çeşitli kaynaklardan bilgi edinmeyi, konuşmada veya sunumda kaynaklara atıfta bulunmayı, görüşlerini gerekçeler ve kanıtlarla desteklemeyi, sunacağı bilgileri sistematik bir sıra ve bütünlük içinde düzenlemeyi gerektirmektedir. Konuşma kazanımlarının gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi için ilgili becerilerin bu çerçevede değerlendirilmesi gerekir. Dinleme ile ilgili kazanımlarda dinlediğini bütünlük içinde anlama ve anlamlandırma, yeniden ifade etme, dinlediği bir metinde, izlediği bir sunum veya medya içeriğinde kurgu ile gerçeği ayırt etme, örtük mesajları anlama, sunulan görüşleri desteklemek için kullanılan gerekçe ve kanıtların yeterliliğini değerlendirme becerilerinin ne düzeyde kazanıldığını belirlemeye yönelik uygulamalar yapılır” (MEB, 2015, s. 14).

Tutum

“İnsan davranışlarını çözümlenmeye çalışan psikoloji, yine insanı geliştirmeye yönelik faaliyetleri kapsayan eğitim öğretim süreciyle de doğrudan ilişkilidir. Bu süreç, bireyin gelişim özelliklerine göre kademelere ayrılmıştır. Bireyin her kademedeki gerçekleştirmesi gereken gelişim görevleri vardır. Bu görevlerin hangi koşullarda, ne oranda gerçekleştiği ise Psikolojinin çeşitli alanlarında yapılan gözlem ve deneylerle ortaya konmaktadır” (Özbay & Barutçu,2013).

Psikoloji bilimi insan davranışlarını inceler. Tutumlar ise insan davranışlarını belirleyen etkenlerden bir tanesidir. Tutumlar gözle görünür deneyimler değildir, fakat davranışlara yön vererek örtük tepkilerdir. Kişilerin bir durum karşısında taraf olmasına katkı sağlarlar. Bu yönüyle düşündüğümüzde tutumlar insanların sosyal yaşantılarında karar verme mekanizmalarına etki eder. “Bir bireyin bir obje ya da uyarana karşı tutumunun ne olduğunu bilmemiz, o bireyin ilgili uyarana karşı davranışının da ne olacağını tahmin edebilmemizi sağlayacaktır” (Üstüner, 2006). Bu açıdan tutumlar, kişinin bir olaya sergilediği tavrın benzer olaylara da benzer tepkiler sergileyeceği yorumunu yapmamızı sağlar.

Eğitim çalışmaları açısından düşünüldüğünde tutumlar öğrencilerin derslere olan bakış açıları hakkında ipuçları verir.

Hayatımıza yön veren konuşmayı oluşturan pek çok unsur vardır. Psikolojik unsurlarda bu başlıklardan bir tanesidir. İnsanların yetiştirilme tarzları, olaylara bakış açıları, özgüvenleri gibi birçok etken konuşmaya olan yaklaşımlarını şekillendirmektedir.

Geleceğimizin mimarları olan gençlere verilen konuşma eğitiminde öğretmenlere büyük bir sorumluluk düşmektedir. Bu yüzden üniversitede eğitim gören öğretmen adaylarına verilen sözlü anlatım dersleri yaşamsal önemdedir. Öğretim programında geçen konuşma kazanımlarının hayata geçirebilmesinin ilk yolu öğretmenlerin bu davranışları özümseyip uygulamaya dökmesinden geçer.

Şenbay’a (2016) göre konuşmacının en büyük düşmanı karşısındaki kitleye karşı duyulan korkudur. Yalan söylememe, alçak gönüllü davranma, konuşmaya inanma gibi karakter özellikleri konuşmanın psikolojik haritasına etki eder.

Sonuç olarak dört temel dil becerisinden biri olan konuşmanın insan yaşamındaki yeri başat rol oynamaktadır. İnsanlar kendilerini ifade edebilmeleri için konuşmaya sıklıkla başvurumaktadırlar. Çalışmada eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının Sözlü Anlatım dersine ve sözlü anlatıma olan yaklaşımları irdelenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Öğretmen adaylarının Sözlü Anlatım dersine ve sözlü anlatıma olan tutumlarında;

1. öğrenim gördükleri bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. mezun olunan lise türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. ebeveynlerinin eğitim düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. yılda okunan kitap ortalaması açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. süreli yayın takibi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. günlük izlenen televizyon oranına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. internette geçirilen zaman açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?

2.YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Çalışma yapılırken genel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2014) tarama modelini; geçmişte ya da var olan durumu olduğu şekilde betimleme amacıyla taranan olayın, bireyin ya da nesnenin kendi koşulları içerisinde tanımlanması şeklinde açıklar. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre ise betimsel analiz yaklaşımı, verilerin araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilmesine ve görüşmede kullanılan sorular veya boyutlar dikkate alınarak sunulmasına imkan vermektedir.

2.2. Çalışma Grubu

Çalışmada araştırma grubu olarak 2016-2017 eğitim öğretim yılında eğitim gören Tokat ili Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları seçilmiştir. Çalışmanın verileri Türkçe Öğretmenliği (N=43), Fen Bilgisi Öğretmenliği (N=46), Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğretmenliği (N=37), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (N=52), Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (N=41), İlköğretim Matematik Öğretmenliği (N=41), Müzik Öğretmenliği (N=11), Resim Öğretmenliği (N=13) ve Sınıf Öğretmenliği (N=42) bölümlerinde öğrenim gören - 205'i kız 121'i erkek – toplam 326 öğretmen adaylarından elde edilmiştir.

2.2.1. Kişisel Bilgilere İlişkin Bulgular

Çalışma grubunda bulunan öğretmen adaylarının bölüm, cinsiyet, mezun oldukları lise türü, anne ve babalarının eğitim durumları, yılda okudukları kitap sayıları, süreli yayınlara takip etme sıklıkları, günlük izledikleri televizyon miktarları, günlük internette geçirilen zaman ile ilgili yüzde ve frekans dağılımları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunda Bulunan Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Bölümlere İlişkin Yüzde Frekans Dağılımları

Bölüm	f	%
Türkçe Öğretmenliği	43	13,2
Fen Bilgisi Öğretmenliği	46	14,1
PDR	37	11,3
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	52	16,0
BÖTE	41	12,6
İlköğretim Matematik Öğrt.	41	12,6
Müzik Öğretmenliği	11	3,4
Resim Öğretmenliği	13	4,0
Sınıf Öğretmenliği	42	12,9
Toplam	326	100,0

Tablo 1 incelendiğinde çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının 43'ü (%13,2) Türkçe, 46'sı (%14,1) Fen Bilgisi, 37'si (%11,3) PDR, 52'si (%16) Sosyal Bilgiler, 41'i (%12,6) BÖTE, 41'i (%12,6) İlköğretim Matematik, 11'i (%3,4) Müzik, 13'ü (%4) Resim, 42'si (%12,9) Sınıf Öğretmenliği bölümünde öğrenim gördüğü görülmektedir.

Tablo 2. Çalışma Grubunda Bulunan Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine İlişkin Yüzde Frekans Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kız	205	62,9
Erkek	121	37,1
Toplam	326	100,0

Tablo 2'e göre çalışma grubunda bulunan öğretmen adaylarının 205'i (%62,9) kız, 121'i (%37,1) erkektir.

Tablo 3. Çalışma Grubunda Bulunan Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türüne İlişkin Yüzde Frekans Dağılımları

Lise Türü	f	%
Genel Lise	65	19,9
Anadolu Lisesi	132	40,5
Fen Lisesi	22	6,7
And. Öğretmen Lisesi	15	4,6
Yab. Dil Ağırlıklı Lise	22	6,7
Diğer	70	21,5
Toplam	326	100,0

Tablo 3 incelendiğinde çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının 65'inin (%19,9) Genel Lise 'den, 132'sinin (%40,5) Anadolu Lisesi'nden, 22'sinin (%6,7) Fen Lisesi'nden, 15'inin (%4,6) Anadolu Öğretmen Lisesi'nden, 22'sinin (%6,7) Yabancı Dil Ağırlıklı Lise 'den, 70'inin de diğer liselerden mezun oldukları görülmektedir.

Tablo 4. Çalışma Grubunda Bulunan Öğretmen Adaylarının Annelerinin Eğitim Durumlarına İlişkin Yüzde Frekans Dağılımları

Anne Eğitim Durumu	f	%
İlkokul	155	47,5
Ortaokul	83	25,5
Lise	68	20,9
Ön Lisans	12	3,7
Lisans	8	2,5
Toplam	326	100,0

Tablo 4'te çalışma grubundaki öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumları yer almaktadır. Aday annelerinin 155'i (%47,5) İlkokul, 83'ü (%25,5) Ortaokul, 68'i (%20,9) Lise, 12'si (%3,7) Ön Lisans, 8'i (%2,5) ise Lisans mezunudur.

Tablo 5. Çalışma Grubunda Bulunan Öğretmen Adaylarının Babalarının Eğitim Durumlarına İlişkin Yüzde Frekans Dağılımları

Baba Eğitim Durumu	f	%
İlkokul	96	29,4
Ortaokulu	76	23,3
Lise	94	28,8
Ön Lisans	28	8,6
Lisans	31	9,5
Lisansüstü	1	0,3
Toplam	326	100,0

Tablo 5’da çalışma grubundaki öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumları yer almaktadır. Aday babalarının 96’sı (%29,4) İlkokul, 76’sı (%23,2) Ortaokul, 94’ü (%28,8) Lise, 28’i (%8,6) Ön Lisans, 31’i (%9,5) Lisans, 1’i (0,3) ise lisansüstü eğitim seviyesine sahiptir.

Tablo 6. Çalışma Grubunda Bulunan Öğretmen Adaylarının Yılda Ortalama Kaç Kitap Okuduklarına İlişkin Yüzde Frekans Dağılımları

Ort. Kitap Sayısı	f	%
1-3	87	26,7
4-7	111	34,0
8-11	63	19,3
12-15	28	8,6
16 ve üstü	37	11,3
Toplam	326	100,0

Tablo 6 incelendiğinde çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının 87’si (%26,7) yılda bir ila üç, 111’i (%34) dört ila yedi, 63’ü (%19,3) sekiz ila on bir, 28’i (%8,6) on iki ila on beş arasında kitap okurken, 37’si (%11,3) ise on altı ve üstü kitap okumaktadır.

Tablo 7. Çalışma Grubunda Bulunan Öğretmen Adaylarının Süreli Yayın Takip Sıklığına İlişkin Yüzde Frekans Dağılımları

Süreli Yayın Takip Sıklığı	f	%
Her gün	56	17,2
Üç günde bir	48	14,7
Haftada bir	70	21,5
Ayda bir	99	30,4
Diğer	53	16,3
Toplam	326	100,0

Tablo 7’de çalışma grubunda bulunan öğretmen adaylarının süreli yayınları (gazete, dergi vb.) takip sıklıklarına ilişkin değerler yer almaktadır. Adayların 56’sı (%17,2) her gün, 48’i (%14,7) üç günde bir, 70’i (%21,5) haftada bir, 99’u (%30,4) ayda bir şeklinde süreli yayınları takip etmektedir. 53’ü (%16,3) ise diğer yönünde görüş bildirmiştir.

Tablo 8. Çalışma Grubunda Bulunan Öğretmen Adaylarının Günlük Kaç Saat Televizyon İzlediklerine İlişkin Yüzde Frekans Dağılımları

Günlük TV İzleme	f	%
0	165	50,6
1-3 saat	109	33,4
3-5 saat	45	13,8
5-7 saat	7	2,1
Toplam	326	100,0

Tablo 8 incelendiğinde çalışma grubunda bulunan öğretmen adaylarının 165’i (%50,6) hiç televizyon izlemezken, 109’u (%33,4) günde bir- üç saat arası, 45’i (%13,8) üç ila beş saat arası, 7’si (%2,1) ise beş ila yedi saat arası televizyon izlemektedir.

Tablo 9. Çalışma Grubunda Bulunan Öğretmen Adaylarının Günlük İnternet Kullanımlarına İlişkin Yüzde Frekans Dağılımları

Günlük İnternet Kullanımı	f	%
0	14	4,3
1-3 saat	139	42,6
3-5 saat	117	35,9
5-7 saat	49	15,0
Diğer	7	2,1
Toplam	326	100,0

Tablo 9 incelendiğinde çalışma grubunda bulunan öğretmen adaylarının 14’ü (%4,3) internette hiç vakit geçirmezken, 139’u (%42,6) günde bir ila üç saat arası, 117’si (%35,9) üç ila beş saat arası, 49’u (%15) ise beş ila yedi saat arası internette vakit geçirmektedir. 7 (%2,1) aday ise diğer yönünde görüş bildirmiştir.

2.3. Ölçme Aracı, Verilerin Toplanması Ve Analizi

Araştırmada, veri toplamak amacıyla Yelok&Sallabaş’ın (2009) hazırlamış oldukları “Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin maddelerine ilişkin Cronbach Alfa katsayısı $\alpha = 0.72$ olarak bulunmuştur. Ölçekte bölüm, cinsiyet, mezun olunan lise türü, anne-baba eğitim durumu, kitap okuma, süreli yayın takibi, televizyon izleme ve internet kullanımı değişkenlerine yer verilmiştir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar SPSS – 22 istatistik programı kullanılarak çözümlenmiş, görüş analizleri için yüzde, frekans, t testi ve ANOVA testleri kullanılmıştır. Sayısal oranlarla ilgili veriler tablolar haline getirilip yorumlanmış, bağımsız değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı $p = .05$ düzeyinde test edilmiştir.

3.BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmen Adaylarının Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutumları

Tutum Ölçeği Maddeleri	Cevap Seçenekleri									
	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Sözlü Anlatım dersi kendimi ifade etmem için yeterli değil.	39	12,0	119	36,5	107	32,8	54	16,6	7	2,1
2. Tam olarak istediklerimi anlatamadığım için kendimi sözlü olarak ifade etmeyi sevmiyorum.	53	16,3	127	39,0	62	19,0	70	21,5	14	4,3
3. Yanlış anlaşılacağımı düşündüğüm için konuşmayı sevmiyorum.	85	26,1	143	43,9	42	12,9	45	13,8	11	3,4
4. Sözlü Anlatım dersi topluluk karşısında konuşmamı kolaylaştırdı.	14	4,3	51	15,6	94	28,8	138	42,3	29	8,9
5. Konuşurken heyecanlandığım için kendimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanmıyorum.	50	15,3	109	33,4	58	17,8	87	26,7	22	6,7
6. Düşüncelerimizi ifade etmekte en etkili yol sözlü anlatımdır.	9	2,8	24	7,4	71	21,8	142	43,6	80	24,5
7. Topluluk karşısında konuşabilme becerisi kazanmak için Sözlü Anlatım dersi gereklidir.	9	2,8	26	8,0	45	13,8	161	49,4	85	26,1
8. Sözlü Anlatım dersi beden dilini kullanma becerisi edinmemi sağladı.	13	4,0	67	20,6	107	32,8	107	32,8	32	9,8
9. Kendimi sözlü olarak ifade etmek beni rahatlatıyor.	3	0,9	27	8,3	60	18,4	170	52,1	66	20,2
10. Sosyal hayatta başarılı olabilmem için Sözlü Anlatım dersi önemlidir.	9	2,8	26	8,0	50	15,3	155	47,5	86	26,4
11. Meslek hayatımda başarılı olabilmem için Sözlü Anlatım dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.	7	2,1	18	5,5	39	12,0	164	50,3	98	30,1

12. Karşımızdaki insanları etkilemek için Sözlü Anlatım dersi gereklidir.	5	1,5	26	8,0	55	16,9	165	50,6	75	23,0
13. Kendimi sözlü olarak ifade edebilmek için Sözlü Anlatım dersine gerek olmadığını düşünüyorum.	80	24,5	133	40,8	61	18,7	40	12,3	12	3,7
14. Kendimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanmıyorum.	73	22,4	139	42,6	49	15,0	54	16,6	11	3,4
15. Duygu ve düşüncelerimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanıyorum.	5	1,5	60	18,4	56	17,2	145	44,5	60	18,4
16. Sözlü Anlatım dersinin kendimi tam ve doğru ifade etmeme yardımcı olduğunu düşünüyorum.	11	3,4	27	8,3	95	29,1	152	46,6	41	12,6
17. Kendimi sözlü olarak ifade etmek bana güven veriyor.	5	1,5	29	8,9	60	18,4	153	46,9	79	24,2
18. Hata yapmaktan çekindiğim için sözlü anlatımdan hoşlanmıyorum.	74	22,7	122	37,4	72	22,1	53	16,3	5	1,5
19. Sözlü Anlatım dersinin bana faydası olduğunu düşünmüyorum.	85	26,1	134	41,1	58	17,8	39	12,0	10	3,1
20. Sözlü Anlatım dersi konuşma kurallarını öğrenmemi sağladı.	12	3,7	28	8,6	80	24,5	165	50,6	41	12,6
21. Sözlü Anlatım dersi konuşma becerisinin geliştirilmesinde etkili değildir.	105	32,2	137	42,0	50	13,3	25	7,7	9	2,8
22. İyi bir öğretmenin konuşma kurallarını bilmesi gerekir.	7	2,1	8	2,5	12	3,7	77	23,6	222	68,1
23. Kendimi sözlü olarak ifade etmek beni rahatsız ediyor.	107	32,8	118	36,2	52	16,0	35	10,7	14	4,3
24. Konuşurken kendimi özgür hissetmiyorum.	91	27,9	109	33,4	62	19,0	50	13,3	14	4,3
25. Sözlü Anlatım dersinde işlenen konuların günlük hayatta bana yardımcı olacağını düşünüyorum.	6	1,8	20	6,1	56	17,2	171	52,5	73	22,4
26. Sözlü Anlatım dersinden keyif alıyorum.	21	6,4	37	11,3	89	27,3	128	39,3	51	15,6

27. Sözlü Anlatım dersinin günlük hayatımıza en çok katkı sağlayan derslerden biri olduğunu düşünüyorum.	6	1,8	30	9,2	86	26,4	143	43,9	61	18,7
28. Güzel ve etkili konuşmayı seviyorum.	4	1,2	14	4,3	28	8,6	155	47,5	125	38,3
29. Sözlü Anlatım dersinde, konuşurken nelere dikkat edileceğini öğrendiğimi düşünüyorum.	7	2,1	20	6,1	85	26,1	165	50,6	49	15,0
30. Sözlü Anlatım dersi sayesinde iyi bir konuşmacı olabileceğimi düşünüyorum.	11	3,4	33	10,1	100	30,7	139	42,6	43	13,2
31. Topluluk karşısında konuşmayı sevmiyorum.	45	13,8	82	25,2	74	22,7	77	23,6	48	14,7
32. Kendimi sözlü olarak ifade etmede yeterli olduğumu düşünmüyorum.	33	10,1	88	27,0	99	30,4	76	23,3	30	9,2
33. Sözlü anlatım derslerinde sıkılırım.	57	17,5	112	34,4	97	29,8	44	13,5	16	4,9
34. Sözlü Anlatım dersine zorunlu olduğu için katılırım.	61	18,7	117	35,9	78	23,9	49	15,0	21	6,4
35. Sözlü Anlatım dersinden zevk aldığım için dersi özlemle beklerim.	49	15,0	80	24,5	122	37,4	56	17,2	19	5,8
36. Sözlü Anlatım dersinde ön plana çıkmaktan sakınırım.	40	12,3	95	29,1	87	26,7	74	22,7	30	9,2
37. Sözlü Anlatım dersi öğretmen adayları için önemli ve gerekli bir derstir.	9	2,8	16	4,9	32	9,8	123	37,7	146	44,8
38. Sözlü Anlatım dersi zorunlu olmasa dersi almam.	64	19,6	116	35,6	85	26,1	38	11,7	23	7,1
39. Sözlü Anlatım dersinin diğer sınıflarda da daha kapsamlı verilmesini isterim.	11	3,4	34	10,4	92	28,2	135	41,4	54	16,6
40. Kütüphanedeki sözlü anlatımla ilgili kitap ve yayınlar ilgimi çeker.	29	8,9	99	30,4	101	31,0	69	21,2	28	8,6
41. Boş vakitlerimde sözlü anlatımla ilgili ürünlerle ilgilenmekten zevk alırım.	30	9,2	105	32,2	106	32,5	60	18,4	25	7,7
42. Sözlü anlatım konulu tartışmaların yapıldığı ortamlarda bulunmaktan zevk alırım.	22	6,7	71	21,8	78	23,9	118	36,2	37	11,3
43. Sözlü Anlatım dersine diğer derslere göre daha çok	37	11,3	86	26,4	108	33,1	68	20,9	27	8,3

<i>severek çalışırım.</i>										
<i>44. Sözlü Anlatım dersinde öğrendiğim her yeni konu kendime olan güvenimi artırıyor.</i>	7	2,1	50	15,3	78	23,9	131	40,2	60	18,4
<i>45. Gelecekteki çalışmalarımda Sözlü Anlatım dersine ihtiyaç duyacağım.</i>	2	0,6	19	5,8	65	19,9	158	48,5	82	25,2
<i>46. Sözlü Anlatım dersinin zevkli geçmesinde öğretmenin sınıf içindeki tutum ve performansı etkilidir.</i>	4	1,2	9	2,8	25	7,7	111	34,0	177	54,3
<i>47. Sözlü Anlatım dersi hitabet gücümüzü geliştirmektedir.</i>	4	1,2	22	6,7	35	10,7	153	46,9	112	34,4
<i>48. Sözlü Anlatım dersi duygu, düşünce ve hayallerimizi anlatabilmeye katkı sağlamaktadır.</i>	5	1,5	17	5,2	42	12,9	158	48,5	104	31,9

“Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutum Ölçeği” incelendiğinde,

1. Öğretmen adaylarının %75,5’i “Topluluk karşısında konuşabilme becerisi kazanmak için Sözlü Anlatım dersi gereklidir (Madde 7).” derken, %10,8’i bu fikre katılmamıştır. %13,8 oranında öğretmen adayı ise kararsız görüş bildirmiştir. Bulgular, öğretmen adaylarının topluluk karşısında konuşabilmeleri için Sözlü Anlatım dersinin gerekliliğine inandıklarını göstermektedir.

2. Madde 9’da yer alan “Kendimi sözlü olarak ifade etmek beni rahatlatıyor.” ifadesine eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının %72,3’ü olumlu, %9,2’si olumsuz görüş bildirirken, %18,4’ü ise kararsız kalmıştır. Bu bulgulardan hareketle, öğretmen adaylarının kendilerini sözlü olarak ifade ettiklerinde rahatladıkları yorumu yapılabilir.

3. “Meslek hayatımda başarılı olabilmem için Sözlü Anlatım dersinin önemli olduğunu düşünüyorum (Madde 11).” maddesine öğretmen adaylarının %80,4’ü olumlu tutum sergilerken, %7,6’sı olumsuz görüş bildirmiştir, %12’si ise kararsız kalmıştır. Sonuçlardan hareketle çalışma grubunun, öğretmenlik mesleğine hazırlıkta Sözlü Anlatım dersinin önemli bir rol oynadığı görüşüne sahip oldukları yorumu yapılabilir.

4. Madde 12’de yer alan “Karşımızdaki insanları etkilemek için Sözlü Anlatım dersi gereklidir.” ifadesine öğretmen adaylarının %73,6’sı olumlu, %9,5’i olumsuz cevap vermiştir. %16,9’u ise kararsız kalmıştır. Bulgu değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının sözlü iletişimde etkin olabilmek için Sözlü Anlatım dersinin gerekliliğine inandıkları yorumu yapılabilir.

5. “Kendimi sözlü olarak ifade etmek bana güven veriyor (Madde 17).” maddesine öğretmen adaylarının %71,1’i olumlu, %10,4’ü olumsuz görüş bildirmiştir. %18,4’ü ise kararsız kalmıştır. Elde edilen bulgular sözlü anlatımın öğretmen adayları için bir güven göstergesi olduğu söylenebilir.

6. Madde 21’de yer alan “Sözlü Anlatım dersi konuşma becerisinin geliştirilmesinde etkili değildir.” ifadesine öğretmen adaylarının %74,2’si olumsuz, %10,5’i olumlu tutum sergilemiş, %15,3’ü ise kararsız kalmıştır. Sonuçlar öğretmen adaylarının konuşma becerisinin geliştirilmesinin yolunun sözlü anlatım dersinden geçtiği görüşüne inandıkları şeklinde yorumlanabilir.

7. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu (%91,7) 22. maddede yer alan “İyi bir öğretmenin konuşma kurallarını bilmesi gerekir.” fikrine sahipken, %4,6’sı bu fikre katılmamıştır. %3,7’si oranında da kararsızım şıkkı işaretlenmiştir. Bulgular ışığında şu yorum yapılabilir; öğretmen adayları için konuşma kurallarını bilmek öğretmenlik mesleği için önemli bir faktördür.

8. “Sözlü Anlatım dersinde işlenen konuların günlük hayatta bana yardımcı olacağını düşünüyorum (Madde 25).” ifadesine öğretmen adaylarının %74,9’u olumlu görüş bildirirken, %7,9’u bu fikre katılmamış, %17,2’si kararsız kalmıştır. Bu sonuç Sözlü Anlatım dersinin içeriğinin öğretmen adayları tarafından gündelik yaşamda işlevsel bir rol üstlendiğini kanıtlar.

9. “Güzel ve etkili konuşmayı seviyorum (Madde 28).” ifadesine öğretmen adaylarının %85,8’i olumlu görüş bildirmiş, %5,5’i bu görüşe karşı çıkmıştır. %8,6’lık kesim ise kararsız görüş bildirmiştir. Bulgular öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun sözlü anlatıma yönelik olumlu tutum sergilediklerini göstermektedir.

10. Öğretmen adaylarının %82,5’i “Sözlü Anlatım dersi öğretmen adayları için önemli ve gerekli bir derstir (Madde 37).” derken, %7,7’si bu fikre karşı çıkmış, %9,8’i ise kararsız kalmıştır. Maddeye verilen cevaplar 22. maddeye verilen cevaplar ile paralellik göstermektedir.

11. “Gelecekteki çalışmalarında Sözlü Anlatım dersine ihtiyaç duyacağım (Madde 45).” maddesine öğretmen adaylarının %73,7’si olumlu, %6,4’ü olumsuz, %19,9’u kararsız görüş bildirmiştir. Sonuçlar öğretmen adaylarının çalışma hayatlarının her aşamasında Sözlü Anlatım dersinden yararlanacakları şeklinde yorumlanabilir.

12. Öğretmen adaylarının %88,3’ü “Sözlü Anlatım dersinin zevkli geçmesinde öğretmenin sınıf içindeki tutum ve performansı etkilidir (Madde 46).” derken %4’ü aksi yönde görüş bildirmiş, %7,7’si ise kararsız kalmıştır. Bulgulardan hareketle öğretmen adaylarının Sözlü Anlatım dersinin öğretmeninden beklentileri olduğu sonucuna varılabilir.

13. Madde 47’de yer alan “Sözlü Anlatım dersi hitabet gücümüzü geliştirmektedir.” ifadesine öğretmen adaylarının %81,3’ü olumlu, %7,9’u olumsuz görüş bildirmiş, %10,7’si ise kararsız kalmıştır. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu hitabetlerini Sözlü Anlatım dersi sayesinde geliştireceklerine inanmaktadırlar.

14. “Sözlü Anlatım dersi duygu, düşünce ve hayallerimizi anlatabilmeye katkı sağlamaktadır (Madde 48).” maddesine öğretmen adaylarının %80,4’ü olumlu, %6,7’si olumsuz tutum sergilemiş, %12,9 oranında ise kararsızım şıkkı işaretlenmiştir. Sonuçlardan yola çıkarak öğretmen adaylarının kendilerini ifade etmede Sözlü Anlatım dersinden yararlandıkları yorumu yapılabilir.

Tablo 11. Bölüm Faktörüne İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bölüm	N	Art. Ort.	ss	F	p
Türkçe	43	161,83	11,307	5,773	,000
Fen Bil.	46	155,82	10,446		
PDR	37	162,56	9,656		
Sos. Bil.	52	154,44	10,494		
BÖTE	41	156,87	12,359		
İlk. Mat. *	41	147,39	15,544		
Müzik	11	163,00	11,815		
Resim	13	155,44	9,234		
Sınıf Öğr.	42	153,47	16,394		

*p=,000 < ,05

Tablo 11’de araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre tutum puanlarının aritmetik ortalamaları yer almaktadır. Öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersi ve sözlü anlatıma ilişkin tutum puanları ile bölüm arasındaki ilişki incelenmiş ve istatistiksel olarak İlköğretim Matematik öğretmeni adayları lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür (p=,000 < ,05). Bu verilerden yola çıkarak İlköğretim Matematik öğretmeni adaylarının diğer bölüm adaylarına kıyasla sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma daha düşük oranda olumlu tutum sergiledikleri belirlenebilir.

Tablo 12. Cinsiyet Faktörüne İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Cinsiyet	N	Art. Ort.	ss	t	p
Kız	205	156,58	12,477	1,14	,450
Erkek	121	155,44	14,046		

p=,450 > ,05

Tablo 12’de öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma olan tutumlarının t testi sonuçları yer almaktadır. Tutum puanlarının ortalamaları kızlar için 156,58; erkekler için 155,44 şeklinde ölçülmüştür. Bu bulgu sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma ilişkin tutumlar üzerinde cinsiyet faktörünün herhangi bir etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 13. Mezun Olunan Lise Türü Faktörüne İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Mezuniyet	N	Art. Ort.	ss	F	p
Genel Lise	65	156,52	12,587	1,283	,271
And. Lisesi	132	154,53	14,747		
Fen Lisesi	22	158,31	9,638		
And. Öğr. L.	15	156,00	14,126		
Yab. Dil Ağ. L.	22	154,04	14,307		
Diğer	70	158,91	9,900		

$p = ,271 > 0,5$

Tablo 13'te çalışma grubundaki öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma ilişkin tutum toplam puanları ile mezun oldukları lise arasındaki ilişki incelenmiştir. Tablodaki analizlere göre, öğretmen adaylarının tutum puanları mezun olunan lise türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Sonuç, liselerde verilen eğitimde sözlü anlatıma fark yaratacak şekilde yer verilmediği yönünde yorumlanabilir.

Tablo 14. Adayların Annelerinin Eğitim Düzeyleri Faktörlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

An. Eğitim Düz.	N	Art. Ort.	ss	F	p
İlkokul	155	157,52	11,807	1,047	,383
Ortaokul	83	154,84	14,097		
Lise	68	154,54	14,274		
Ön Lisans	12	154,66	15,767		
Lisans	8	159,25	9,721		

$p = ,383 > 0,5$

Tablo 14'teki analizlere göre, öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik tutum ölçeği puanları aday annelerinin eğitim seviyeleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu sonuç düşünüldüğünde öğretmen adaylarının tutumları üzerinde annelerinin eğitim seviyesinin herhangi bir etkisinin olmadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 15. Adayların Babalarının Eğitim Düzeyleri Faktörüne İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Baba Eğ. Düz.	N	Art. Ort.	ss	F	p
İlkokul	96	156,90	11,293	,494	,781

Ortaokul	76	156,96	15,262
Lise	94	154,44	13,355
Ön Lisans	28	156,89	12,882
Lisans	31	156,58	12,181
Lisansüstü	1	151,00	

$p = ,781 > 0,5$

Tablo 15’te öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik tutum toplam puanları ile babalarının eğitim düzeyi değişkeni arasında ilişki incelenmiştir. Tablodaki verilere göre, öğretmen adaylarının tutumları ile babalarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Aile içi iletişimin gelişmiş olmasının sözlü anlatıma olan tutuma olumlu etki edeceği şüphesiz. Bu açıdan düşünüldüğünde ebeveynlerin aile içerisinde sözlü anlatıma yönelik etkinliklere yer vermeleri tavsiye edilebilir.

Tablo 16. Kitap Okuma Değişkenine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Ort. Kitap Say.	N	Art. Ort.	ss	F	p
1-3	87	155,88	13,727	,390	,816
4-7	111	155,78	11,704		
8-11	63	155,98	14,480		
12-15	28	159,10	11,454		
16 ve üstü	37	156,00	14,379		

$p = ,816 > 0,5$

Tablo 16’da öğretmen adaylarına sorulan “yılda ortalama kaç kitap okuyorsunuz? ” sorusuna verilen cevapların istatistikleri yer almaktadır. Tablodaki veriler incelendiğinde bir yılda okunan ortalama kitap sayısı değişkeninin sözlü anlatım dersi ve sözlü anlatıma olan tutumlarda etkisinin olmadığı yorumu yapılabilir. Sonuç öğretmen adaylarının tercih ettiği kitapların sözlü anlatıma yönelik olmadığı şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 17. Süreli Yayın Değişkenine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Süreli Yayın Takibi	N	Art. Ort.	ss	F	p
Her gün	56	154,19	16,354	,804	,524
Üç günde bir	48	154,93	12,715		
Haftada bir	70	158,04	12,470		
Ayda bir	99	156,54	12,524		
Diğer	53	156,13	11,252		

$p = ,524 > 0,5$

Tablo 17’de öğretmen adaylarına sorulan “sürelî yayınları (gazete, dergi vb.) ne sıklıkla takip ediyorsunuz?” sorusuna verilen cevapların istatistikleri yer almaktadır. Tabloda yer alan veriler incelendiğinde, öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma ilişkin tutum toplam puanları ile sürelî yayınları takip etme sıklıkları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Sonuç “sürelî yayın takibi ağırlıklı olarak okuma etkinliği üzerinden ilerlediği için konuşma becerisine etki etmemiştir” şeklinde yorumlanabilir. Sürelî yayınlarda yer alan diyalogların sesli şekilde okunması –vurgu, tonlama açısından- öğretmen adaylarına tavsiye edilebilir.

Tablo 18. Televizyon İzleme Değişkenine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Günlük Tv İzleme	N	Art. Ort.	ss	F	p
0	165	156,27	12,266	1,498	,215
1-3 sa	109	155,39	13,941		
3-5 sa	45	156,04	13,216		
5-7 sa	7	166,14	15,356		

$p = ,215 > 0,5$

Tablo 18’de öğretmen adaylarının günlük kaç saat televizyon izlediklerine yönelik veriler yer almıştır. Yapılan araştırmalar (TÜİK,2016) gençlerin boş vakitlerinin büyük çoğunluğunu (% 93,9) televizyon izleyerek geçirdiğini ortaya koymuştur. Tablo da yer alan bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik tutum toplam puanları ile günlük izlenen televizyon miktarı arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Televizyon izleme etkinliğinde pasif olunması öğretmen adaylarının konuşmaya olan tutumlarında anlamlı bir sonucun çıkmaması ile ilişkilendirilebilir.

Tablo 19. İnternet Değişkenine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Günlük İnternet Kullanımı	N	Art. Ort.	ss	F	p
0	14	152,64	15,485	1,654	,160
1-3 sa	139	157,00	12,882		
3-5 sa	117	154,44	12,662		
5-7 sa	49	157,81	13,225		
Diğer	7	163,42	15,262		

$p = ,160 > 0,5$

Öğretmen adaylarına “İnternette günlük kaç saatinizi geçiriyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş, alınan cevaplar Tablo 19’da veri haline getirilmiştir. Tabloda yer alan bulgulara göre öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik tutum toplam puanları ile bir günde İnternette geçirilen zaman arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

4.SONUÇ VE TARTIŞMA

Öğretmen adaylarına uygulanan bu çalışma neticesinde elde edilen veriler Sözlü Anlatım dersine ve sözlü anlatıma olan tutumun genel anlamıyla olumlu olduğunu göstermiştir. Verilen cevaplar göz önünde bulundurulduğunda öğretmen adayları konuşma becerisini layıkıyla kullandıklarında kendilerini özgüvenli ve başarılı hissetmektedirler.

Yelok & Sallabaş'ın (2009) yapmış oldukları çalışma da elde edilen bulgularla cinsiyet değişkeni ele alınmış ve anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuç çalışmamızla paralellik göstermektedir.

Akkaya (2012) yapmış olduğu çalışmada “*öğretmen adaylarının ses, ton vurgu, telaffuz yanlışları; psikolojik (topluluk karşısında konuşamama, birebir ilişkilerde konuşamama), konuşma duraksaması, dil bilgisi kurallarını uygulayamama, bilgi eksikliği, konuşmaya odaklanamama, fiziksel nedenlerle toplumsal engellerden kaynaklanan konuşma sorunlarının olduğu tespit edilmiştir.*”sonucuna ulaşmıştır.

Başaran & Erdem (2009) ise “*Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisi İle İlgili Görüşleri Üzerine Bir Araştırma*” adıyla yayınladıkları çalışmalarında öğretmen adaylarının hemen hemen tamamı güzel konuşmayla ilgili olarak olumlu tutuma sahip olduklarını saptamış, bölüm değişkeni üzerinde anlamlı bir sonuca ulaşamamıştır. Bu sonuç bölüm değişkeni açısından çalışmamızla karşıtlık göstermektedir.

Katrancı (2014) ise “*Öğretmen Adaylarının Konuşma Becerisine Yönelik Öz Yeterlik Algıları*” ismiyle yayınladığı çalışmasında cinsiyete ve öğrenim görülen programa göre anlamlı sonuç elde etmiştir. Bu sonuçlar çalışmamız ile öğrenim görülen program açısından benzer, cinsiyet açısından farklılık göstermiştir.

Bu çalışmaların yanı sıra sözlü anlatımla ilgili öğretmen adayları dışında farklı gruplara uygulanan çalışmalar incelendiğinde,

Arslan (2012) “*Üniversite Öğrencilerinin -Topluluk Karşısında Konuşma- İle İlgili Çeşitli Görüşleri (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği)*” isimli çalışmasının sonucunu “*Bu araştırmada dinleyicilerin ve öğretmenlerin alaycı davranışları, bilgi ve özgüven eksikliği, yanlış veya eksik bilgi verme korkusu, utangaç mizaç, topluluk karşısında konuşmaya alışkın olmama, Türkçeye hâkim olamama, kendini doğru ifade edememe ve anlaşılmama endişesi gibi sebeplerle üniversite öğrencilerinin çoğunun topluluk karşısında konuşmayı gerektiren etkinliklerde görev almak istemediği sonucuna ulaşılmıştır.*” şeklinde kaleme almıştır. Ulaşılan bu sonuç çalışmamızın ilgili maddelerinden elde edilen sonuçlar ile örtüşmektedir.

Erdem & Deniz (2008) “*Güzel Konuşma Kurslarında Verimliliği Artırmaya Yönelik Bir Alan Araştırması*” adıyla makale haline getirdikleri çalışmaları cinsiyet değişkeni açısından benzerlik göstermektedir.

Yine Sevim ve Gedik'in (2014) “*Ortaöğretim Öğrencilerinin Konuşma Kaygılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*” ismiyle kaleme aldıkları makalelerinde “*Araştırmanın sonunda ortaöğretim öğrencilerinin konuşma kaygılarının sınıf düzeyine ve okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediği; cinsiyete, Türkçe ve edebiyat dersine karşı tutumlarına göre ise anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmıştır.*” sonucuna ulaşmışlardır. Yine Önder'in (2009) “*İlköğretim Okulları 3. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Ve Yazma Sorunları (Bitlis Örneği)*” ismini verdiği yüksek lisans tezine konu olan çalışmasında “*Araştırma bulguları incelendiğinde öğrencilerde yanlış sözcük kullanımı, eksik kelimeler kullanma gibi konuşma*

sorunları yanlış harf/ek yazma, eksik harf/hece/kelime yazma gibi yazma sorunları görülmüştür.” sonucuna ulaşılmıştır.

Hayatımızın pek çok anında sıkça başvurduğumuz becerilerin başında konuşma becerisi gelir. Sosyal yaşantı içerisinde çeşitli ilişkilere girerken sözlü anlatım kendine önemli bir yer edinmiştir. Bununla birlikte insanlar eğitim hayatında konuşmaya yönelik dersler almaktadır. Karatekin, Sönmez ve Kuş, 2012 yaptıkları çalışmada Türkçe dersinde başarılı olan öğrencilerin iletişim becerilerinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İnsanlar konuşma becerilerini şekillendirmeye yönelik çeşitli etkinlikleri hayatlarına katmışlardır. Öğretmen adayları meslek hayatlarında etkin olabilmek için Sözlü Anlatım derslerine ihtiyaç duymaktadırlar. Fakat araştırma sonuçları göstermiştir ki öğretmen adayları hazırlıklı konuşmaya yönelik düşük tutum puanlarına sahip oldukları görülmektedir. Topluluk önünde yapılan konuşmalara yönelik sorunlar yaşayan öğretmen adaylarının bu beceriye yönelik çalışmalar yapmalarını önermek doğru olacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın hedefleri doğrultusunda gelecek nesilleri yetiştiren öğretmenlerin güzel ve etkili konuşma becerisi edinmeleri gerekmektedir. Bu nedenle üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına verilen Sözlü Anlatım derslerinin ders saati sayısının artırılmasında yarar görülmektedir.

5. KAYNAKÇA

- Akkaya, A. (2012). Öğretmen Adaylarının Konuşma Sorunlarına İlişkin Görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 405-420.
- Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil - Ana Çizgileriyle Dil Bilim*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Arıncı, A. F. (2005). İlköğretim Okullarında Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Öğretmen Görüşleri. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(12), 52-60.
- Arslan, A. (Yaz 2012). Üniversite Öğrencilerinin -Topluluk Karşısında Konuşma- İle İlgili Çeşitli Görüşleri (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği). *Turkish Studies*, 7(3), 221-231.
- Ayrancı, B. B. (2016). Konuşma, Konuşma Eğitimi ve Türkçe Programlarındaki Yeri. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*(4), 15-24.
- Başaran, M., & Erdem, İ. (2009, Eylül). Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisi İle İlgili Görüşleri Üzerine Bir Araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(3), 743-754.
- Bursal, M. (tarih yok). Nicel Yöntemler. *Araştırma Deseni* (s. 155). içinde
- Demirel, Ö. (1999). *Türkçe Öğretimi*. İstanbul : Milli Eğitim Yayınları.
- Erdem, İ., & Deniz, K. (2008). Güzel Konuşma Kurslarında Verimliliği Artırmaya Yönelik Bir Alan Araştırması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 75-90.
- Ergin, M. (1993). *Edebiyat Ve Eğitim Fakülteleri İçin Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.

- Güneş, F. (2014). Konuşma Öğretimi Yaklaşım ve Modelleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-27.
- İşcan, A. (2015). İletişim, Konuşma Ve Konuşmayla İlgili Temel Kavramlar. A. Şahin içinde, *Konuşma Eğitimi Yöntemler-Etkinlikler* (s. 4). Ankara: Pegem Akademi.
- Karahan, B. (. (2015, Nisan). Türkçe Öğretmen Adaylarının Konuşma Eğitimine Yönelik Tutumları (Kars İli örneği). *e – Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*(2(1)), 38-45.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karatekin, K. Sönmez.,Ö.,F. ve Kuş, Z. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/3, Summer 2012, p. 1695-1708*.
- Katrancı, M. (Kış 2014). Öğretmen Adaylarının Konuşma Becerisine Yönelik Öz Yeterlik Algıları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 174-195.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*(13), 287-309.
- MEB. (2015). *Türkçe Öğretim Programı*. Ankara: MEB.
- Ortaöğretim Öğrencilerinin Konuşma Kaygılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. (2014). *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]*(52), 379-393.
- Önder, N. (2009). *İlköğretim Okulları 3. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Ve Yazma Sorunları (Bitlis Örneği)*. Bolu: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbay, M. (2005). *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi* (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özbay, M. (2005). *Sesle İlgili Kavramlar ve Konuşma Eğitimi*. Milli Eğitim .
- Özbay, M. (tarih yok). *Ana Dili Eğitiminde Konuşma Becerisini Geliştirme*. Kasım 23, 2016 tarihinde eğitim.beun.edu.tr: http://egitim.beun.edu.tr/cv/hstortop/wp-content/uploads/sites/22/2013/11/1037_486.pdf adresinden alındı
- Özbay, M., & Barutçu, T. (2013, Ocak). Dil Psikolojisi Ve Türkçe Öğretimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(11), 933-973.
- Özkan, E., & Kınay, İ. (2015). Öğretmen Adaylarının Konuşma Kaygılarının İncelenmesi (Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Örneği). *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*(4/3), 1290-1301.
- Sever, S. (2011). *türkçe Öğretimi Ve Tam Öğrenme*. Anı Yayıncılık.
- Sevim, O., & Gedik, M. (2014). Ortaöğretim Öğrencilerinin Konuşma Kaygılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*(52), 379-393.

- Şenbay, N. (2016). *Söz Ve Diksiyon Sanatı*. Yapı Kredi Yayınları.
- Şimşek, H. A. (2004). *İlköğretim 2. Kademe Türkçe Öğretiminde Konuşma Becerisinin Önemi ve Geliştirme Yolları*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Temizyürek, F., Erdem, İ., & Temizkan, M. (2016). *Konuşma Eğitimi (Sözlü Anlatım)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tüik. (2016, Mayıs 31). *Basın Odası Haberleri*. Aralık 6, 2016 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr>:
http://www.tuik.gov.tr/basinOdasi/haberler/2016_66_20160531.pdf adresinden alındı
- Üstüner, M. (2006, Kış). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*(45), 109-127.
- Yelok, V. S., & Sallabaş, M. E. (2009). Öğretmen Adaylarının Sözlü Anlatım Dersine Ve Sözlü Anlatıma Olan Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 581-606.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.